

El risc de viure; el goig de llegir

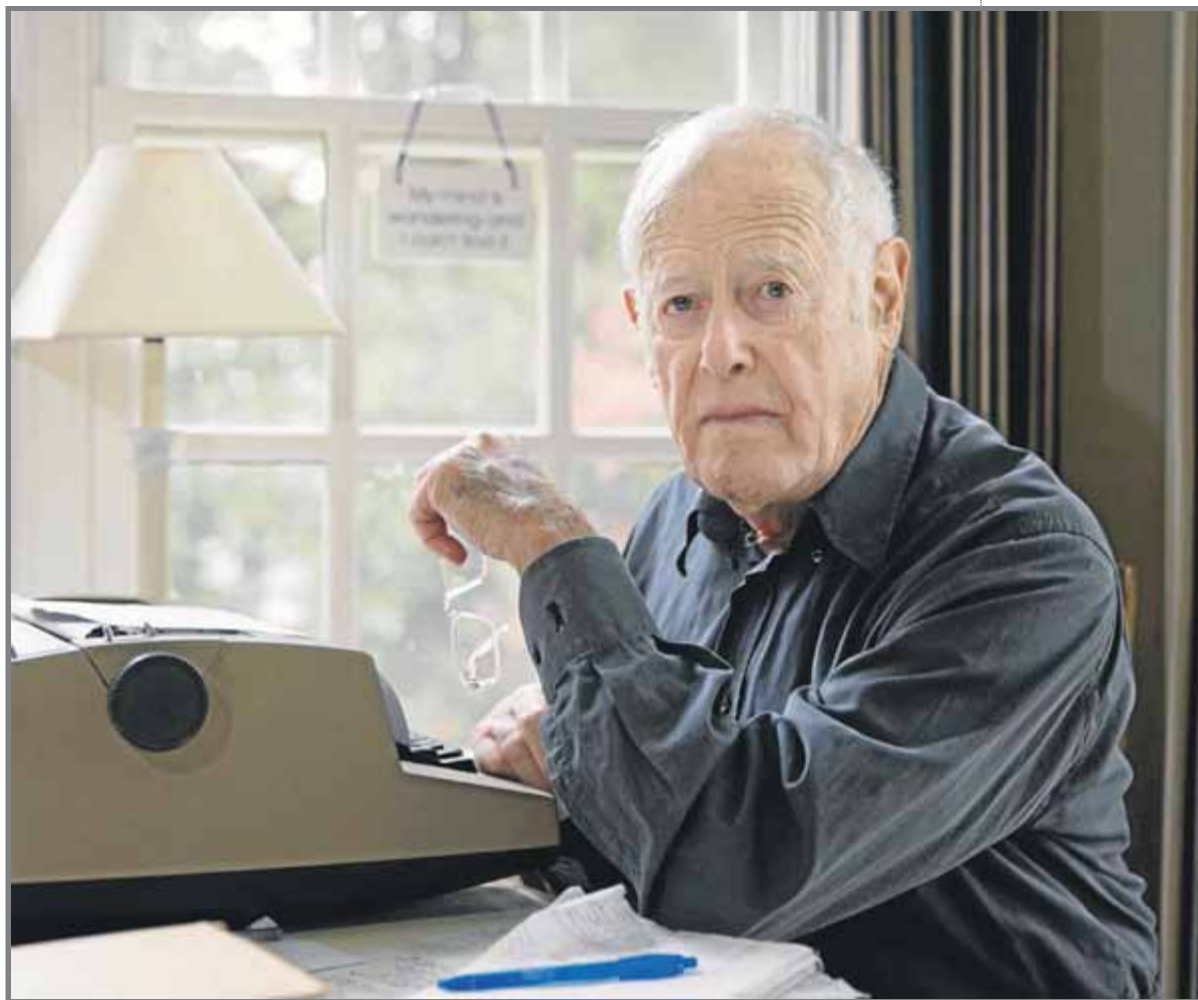
És probable, i fins i tot possible, que el començament d'aquesta novel·la de James Salter, traduïda per Albert Torrecasana, se'ns faci costa amunt, que no sapiquem ben bé com emprendre-la o com afrontar-la: els seus quatre primers paràgrafs, d'una intensa força poètica, que semblen dir tan poc, ens agafen desprevinguts i ens desconcerten. Ens fa la impressió que, més que ajudar a entrar en l'obra, ens n'allunyen: "Solquem rabents el riu negre, amb els bancs llisos com la pedra, cap vaixell, cap bot, cap crit blanc. L'aigua està trencada, esquerpada pel vent."

Ens desconcerta tant que potser ens plantegem deixar-la, creient que no hi podrem accedir. Convé, tanmateix, resistir-nos a aquesta temptació, atès que, si tenim una mica de paciència –i, sobretot, si tenim ben present que la literatura és, per damunt de tot, un estat d'ànim, un món propi en el qual hem d'entrar, de vegades, a les palpentes i de puntetes, en unes condicions d'atenció, de percepció i d'ànim òptimes–, no trigarem a adonar-nos del tresor que, com una llebre d'or darrere d'uns matolls, s'oculta darrere d'aquest inici.

I, si tenim encara un xic més de paciència –si no en tenim, disposem d'innombrables llibres que es conformen d'entretenir-nos amb les seves històries vertiginoses–, constatarem, amb agràment, que res en aquesta novel·la és gratuït o forçat ni, encara menys, efectista. I, menys que res, aquest inici que (tant) ens ha sobtat. Descobrirem que, com caldria que succeís en qualsevol literatura (i art) que mereixi ésser qualificada com a tal, en la qual fons i forma constitueixen una unitat indissociable, la novel·la havia de començar, *necessàriament*, així; que qualsevol altre inici l'hauria falsejat –o, almenys, empobrit.

En un ambient determinat

Perquè aquest principi, que, com tota l'obra, sembla dir tan poc i diu tant, ens situa en un ambient determinat –a la riba d'un riu on "hi ha cases de pedra antiquades i cases de fusta esbalandrades i escarides"–, on el temps sembla haver-se aturat –"Solquem rabents el riu ample, un somni del passat" (el plural tampoc no és casual, ens inclou com a lectors)–, on tot és discret i anodí –"El cel és incolor"–, tranquil i relaxat –"La serp dorm; el llangardaix dorm"–, silencios i suau –"El riu és un reflex. Només conté silenci"–. I ens situa, sobretot, en l'espai essencial on ens ha de situar: en "una gran mansió victoriana [...] amb una tanca que limita el jardí i un hivernacle tronat", en "una casa vora el riu,

massa baixa per al sol de la tarda" on "els caminals de grava es desfan".

En aquest espai, concret i intransferible on, com anirem veient a mesura que llegim, tot comença i tot acaba. En aquest espai que és, com el temps, com els anys que van passant sense que en tinguem consciència fins que és massa tard, un dels grans protagonistes del llibre. Un espai que, mentre hi viuen els protagonistes, els sembla no-res o ben poc, però que a mesura que el van abandonant, va creixent i creixent en importància; va esdevenint aquell espai del passat (mític) on voldrien poder tornar –o, més aviat, refugiar-se de les inclemències de la vida.

I per això és no ja important, sinó del tot transcendental, fixar, sòlidament, el punt d'ancoratge, el lloc de l'ahir, d'aquest ahir que encara recordem més bell perquè el pas del temps n'ha esborrat les ombres. Perquè aquest llibre és una reflexió sobre el matrimoni, sobre la família i les relacions de parella, sobre la dificultat que pot suposar conviure *fins que la mort ens separi* amb algú que va canviant, que no és, ni pot ésser, el mateix que vam conèixer, però és, primor-

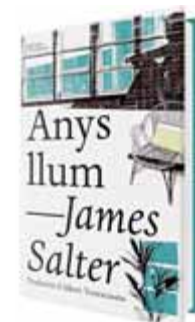
dialment, una reflexió sobre el temps, sobre el temps i la pèrdua –o les pèrdues.

Sobres les pèrdues que pot suposar el major exercici que pot dur a terme una persona, el que atorga a la vida tota la seva profunditat i la seva validesa, però, alhora, com a torna, la seva inestabilitat, el de la llibertat; el que converteix la vida en un "viatge que pocs homes gosaven emprendre, perquè exigia arriscar-ho tot".

En definitiva, una obra magnífica, que agrairan, apreciaran i assaboriran amb deler tots aquells que creguin en la literatura com una immersió d'exploració en la condició humana, els que no pretenguin tant *entendre* –"Entendre-ho tot és no estimar res"– sinó *sentir*: "Tot el que veus ja ho tens a dins"; "El silenci és misteriós, però les històries ens omplen com el sol".

Una novel·la que et dona més a cada lectura, que podríem llegir (i rellegir) dues, deu, cent i mil vegades, i que sempre ens brindaria alguna nova descoberta. Una novel·la que ens fa no tan sols estimar (encara més) la literatura, sinó que ens fa exclamar, incontenibles: "Volem llegir més James Salter! Volem llegir *tot* James Salter!" *

James Salter
(1925-2015) va deixar de ser militar després de debutar amb 'The Hunters' l'any 1957 / ARXIU

ANYS LLUM
James Salter

Traducció:
Albert Torrecasana
Editorial: L'Altra
Barcelona, 2017
Pàgines: 344
Preu: 20 euros